

Gemeente Landgraaf
t.a.v. mevr. P. Rompen
postbus 31.000
6370 AA Landgraaf

Gulpen, 20 februari 2017

Betreft: second opinion natuurwaardenonderzoek Bousberg

CONCEPT

Projectnummer: LA-139.403

Geachte mevrouw Rompen,

De gemeente Landgraaf heeft bureau VERBEEK verzocht een second opinion uit te voeren op de Quicksan Ecologische Waarden Bousberg van 15 november 2016, uitgevoerd door Ecolybrium. De gemeente Landgraaf vraagt daarbij vooral aandacht voor twee zaken:

- Kloppen de conclusies, met name ten aanzien van reptielen? Basis voor deze vraag ligt in de resultaten van de in de periode 2005-2008 uitgevoerde natuurwaardenonderzoeken voor het terrein door Arcadis. In dit onderzoek werd geconstateerd dat het terrein niet geschikt is voor reptielen.
- Per 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van toepassing. In het geval van een wijziging van het bestemmingsplan kan geen gebruik worden gemaakt van een overgangsregeling. Wat wijzigt de nieuwe wet aan de conclusies van Ecolybrium.

Beide vragen worden hieronder behandeld en onderbouwd. Op basis van de Wet Natuurbescherming (zie samenvatting in bijlage) dienen de resultaten uit het verkennend natuurwaardenonderzoek van Ecolybrium als volgt herzien te worden wat betreft de beschermingsniveaus en interpretatie:

Gebiedsbescherming

De bescherming met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland is onveranderd gebleven. De constateringen van Ecolybrium zijn daarom nog steeds van toepassing.

De Natuurbeschermingswet 1998 is opgegaan in de Wet Natuurbescherming. Echter, het betreft Europese wetgeving, zodat geen inhoudelijke wijzigingen hebben plaatsgevonden in de regelgeving. De constateringen van Ecolybrium zijn daarom nog steeds van toepassing.

Soortbescherming

Wat betreft de genoemde soorten mag in ieder geval gesteld worden dat de aangetroffen of mogelijk aanwezige soorten uit tabel 1 (zoogdieren en amfibieën) van de Flora- en faunawet tegenwoordig onder een vrijstellingsregeling vallen op basis van hoofdstuk 3 van de provinciale omgevingsverordening. Wel is de algemene zorgplicht ex artikel 1.11 uit de Wet Natuurbescherming van toepassing (zie bijlage). Ingrenen in het leefgebied van deze soorten (uitgezonderd doden) door ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk op basis van de wet zonder ontheffing.

Met betrekking tot de andere soorten geldt het volgende:

- Das: beschermd als 'andere soort' en heeft nu een lichter beschermingsregime dan voorheen.
- Vleermuizen: bescherming ongewijzigd
- Vogels: bescherming ongewijzigd. Storing leidt echter niet tot overtreding zolang de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is.
- Levendbarende hagedis: beschermd als 'andere soort' en heeft nu een iets zwaarder beschermingsregime dan voorheen.

- Hazelworm: beschermd als ‘andere soort’ en heeft nu een lichter beschermingsregime dan voorheen.
- Kale rode bosmier: niet meer beschermd. Valt nog slechts onder de algemene zorgplicht uit de Wet Natuurbescherming.
- Kleine maagdenpalm, Gewone vogelmelk: niet meer beschermd. Valt nog slechts onder de algemene zorgplicht uit de Wet Natuurbescherming.
- Overige genoemde plantensoorten: in nieuwe wet evenmin beschermd.

Samengevat kan gesteld worden dat slechts de effectbeoordeling voor Das, vleermuizen, vogels, Levendbarende hagedis en Hazelworm relevant is. Voor de overige soorten geldt een algemene zorgplicht op basis van artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Er bestaat geen aanleiding te veronderstellen dat soorten in het geding zijn, die onder de Flora- en faunawet geen bescherming genoten, maar onder Wet Natuurbescherming wel. In dat opzicht, en met de kennis uit de onderzoeken van Arcadis, mag het onderzoek van Ecolybrium nog als volledig beschouwd worden.

Effectbeoordeling en aanbevelingen

Ten aanzien van de effectbeoordeling en aanbevelingen door Ecolybrium kan het volgende gemeld worden:

- Das: Aangezien in de Wet Natuurbescherming verstoring niet meer tot de verboden hoort en geen dassenburchten op of in de directe omgeving aangetroffen zijn, bestaat geen noodzaak om bij de verdere ontwikkeling van het woningbouwproject met deze soort rekening te houden.
- Vleermuizen: Effectbeoordeling Ecolybrium is nog steeds van toepassing, maar heeft geen invloed op de ruimtelijke ontwikkeling en de daarbij behorende bestemmingsplanwijziging. In eerder uitgevoerd onderzoek en op basis van de eerdere bouwplannen is een zodanige keuze gemaakt in te behouden bomen dat ze niet in de weg staan voor het project. Bij toekomstige kapaanvragen is uiteraard wel een toetsing noodzakelijk.
- Vogels: Effectbeoordeling en aanbevelingen Ecolybrium zijn nog steeds van toepassing.
- Amfibieën: Vanuit het kader van de algemene zorgplicht relevant. Effectbeoordeling en aanbevelingen van Ecolybrium geven invulling aan de algemene zorgplicht.
- Levendbarende hagedis: Ecolybrium constateert terecht dat op dit moment niet genoeg data beschikbaar is over de omvang van de aanwezige populatie en het terreingebruik binnen de woningbouwlocatie. Het natuurwaardenonderzoek uit 2005 van Arcadis stelt dat het terrein niet geschikt is voor reptielen. Toen was het terrein echter nog als camping ingericht. Dat is het intussen al jaren niet meer. De natuur heeft zich gezien de kap van bomen en de trage realisatie van woningbouw kunnen profiteren van het minimale beheer van het terrein. Het is dus niet vreemd dat de Levendbarende hagedis het terrein vanuit de aangrenzende Brunsummerheide weet te vinden. Arcadis heeft t/m 2007 weliswaar monitoring uitgevoerd, maar die was specifiek gericht op vleermuizen en broedvogels. Dat daarbij geen reptielen zijn waargenomen is te verklaren, omdat deze soorten geen opvallende nesten bouwen zoals de tijdens de monitoring wel aangetroffen Rode bosmier en Eekhoorn. Nader onderzoek blijft dus nodig.
- Hazelworm: Ecolybrium constateert terecht dat de Hazelworm in potentie voor kan komen in het plangebied. Hier geldt hetzelfde als voor de Levendbarende hagedis. Het beschermingsniveau is in de Wet Natuurbescherming gelijk getrokken met de Levendbarende hagedis. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen en verblijfplaatsen van beide soorten te beschadigen of te vernielen. Het doden en vangen is eveneens verboden. Om die reden is nader onderzoek naar de aanwezigheid van beide soorten noodzakelijk. Dit kan van invloed zijn op de wijziging van het bestemmingsplan, omdat duidelijk gemaakt dient te worden hoe omgegaan wordt met de (mogelijk) aanwezige populatie. Het gebruik van onder de oude Flora- en faunawet toegepaste gedragscodes is daarbij niet zinvol, omdat daarin de Hazelworm niet is benoemd.

Bij de aanbevelingen geeft Ecolybrium een aantal suggesties voor het natuurwaardenvrij maken van het terrein. In aanvulling daarop valt het aan te bevelen, nadat duidelijk is hoe de populatie reptielen zich op het terrein heeft ontwikkeld, in overleg te komen tot een tijdelijk beheer van de bouwkavels, zodanig dat de kans op verdere ontwikkeling van beschermde natuurwaarden wordt voorkomen.

Conclusie

Samengevat kan gesteld worden dat weliswaar wijzigingen hebben plaatsgevonden in de beschermingsregimes van verschillende soorten, maar de conclusies ten aanzien van de (mogelijk) aanwezige soorten en reptielen in het bijzonder overeind blijven. De soortgroep reptielen is in dit project als gevolg van voortschrijdende natuurontwikkeling relevant geworden. Wijzigingen in het bestemmingsplan dienen in te gaan op het feit dat geen andere bevredigende oplossing bestaat ten aanzien van Levendbarende hagedis en Hazelworm (en fauna algemeen) en geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke spreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Kortweg, wijzigingen aan de huidige verdeling van bestemmingen op het terrein dienen goed onderbouwd te worden. Nader onderzoek naar de soortgroep reptielen is daarbij noodzakelijk.

Bijlage: Samenvatting Wet Natuurbescherming

Per 1 januari 2017 vervangt de Wet Natuurbescherming de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Daarmee wordt een integraal en vereenvoudigd wettelijk kader voor het behoud van de biologische diversiteit en een duurzaam gebruik van bestanddelen daarvan gevormd, mede ter uitvoering van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en diverse verdragen inzake de biologische diversiteit en de bescherming van bedreigde dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving.

De Wet Natuurbescherming is gericht op:

- Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden van de biologische diversiteit
- Het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies.

B.1 De algemene zorgplicht

De Wet Natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Hiertoe is in de wet een algemene zorgplicht opgenomen (artikel 1.11). Deze zorgplicht houdt in dat handelingen die nadelig zijn, of waarvan een ieder redelijkerwijs kan vermoeden dat ze nadelig zijn, achterwege blijven, dan wel maatregelen worden getroffen om die gevolgen te voorkomen en voor zover dat niet mogelijk is die gevolgen zoveel mogelijk worden beperkt of ongedaan gemaakt.

B.2 Bescherming Natura2000-gebieden

De Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van Natura2000-gebieden, de aanwijzing en begrenzing daarvan. Een aanwijzingsbesluit omvat in elk geval de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden voor vogelsoorten voor zover nodig ter uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn en/of de natuurlijke habitats van soorten voor zover nodig ter uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn. Gedeputeerde Staten stellen voor het betreffende gebied een beheerplan op waarin, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, de nodige instandhoudingsmaatregelen en de beoogde resultaten staan geformuleerd.

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van de soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Dit geldt zowel voor initiatieven binnen de begrenzing van een Natura2000-gebied als voor initiatieven buiten een Natura2000-gebied maar met een externe werking in dat Natura2000-gebied.

Ten behoeve van de vergunningverlening dient initiatiefnemer een passende beoordeling uit te voeren van de gevolgen van het initiatief voor het Natura2000-gebied. Vergunning wordt slechts verleend indien de zekerheid is verkregen dat het initiatief de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

Indien de vereiste zekerheid niet kan worden verkregen, dan kan vergunning worden verleend indien voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er zijn geen alternatieven;
2. Het initiatief is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen

- van sociale of economische aard, en
3. De nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura2000 bewaard blijft.
- Voor prioritaire habitattypen geldt in afwijking van punt 2 dat een project nodig is vanwege:
4. Argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten, of
 5. Andere dwingende redenen van openbaar belang, na advies van de Europese Commissie.

B.3 Soortbescherming - soorten Europese Vogelrichtlijn

Dit betreft de vogelsoorten die in de Flora- en faunawet binnen categorie 3 vielen (zie paragraaf 2.1.4). Ook in de Wet Natuurbescherming zijn vogels streng beschermd. In de voorliggende rapportage zullen de betreffende soorten worden aangeduid als zijnde *streng beschermd*.

Het is verboden:

- opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- eieren van vogels te rapen of onder zich te hebben;
- vogels opzettelijk te storen;
- Het voorgaande verbod is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Gedeputeerde staten is bevoegd ontheffing te verlenen van de hiervoor benoemde verboden ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Daarbij dient voldaan te zijn aan de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. Zij is nodig
 - a. In het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - b. In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - c. Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
 - d. Ter bescherming van flora en fauna;
 - e. Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - f. Om te vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
3. De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

B.4 Soortbescherming - soorten Europese Habitatrichtlijn

Dit betreft een groot deel van de diersoorten en plantensoorten die in de Flora- en faunawet binnen categorie 3 vielen (zie paragraaf 2.1.4), zoals de inheemse vleermuissoorten. Ook in de Wet Natuurbescherming zijn planten- en diersoorten uit deze categorie streng beschermd. In de voorliggende rapportage zullen de betreffende soorten worden aangeduid als zijnde *streng beschermd*.

Het is verboden

- In het wild levende dieren van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- Dieren opzettelijk te verstoren;
- Eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- De voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
- De soorten als bedoeld in het voorgaande punt en het eerste punt onder zich te hebben of te vervoeren, tenzij de bedoelde planten en dieren aantoonbaar zijn gefokt of gekweekt.

Gedeputeerde staten is bevoegd ontheffing te verlenen van de hiervoor benoemde verboden ten aanzien van planten en dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren. Daarbij dient voldaan te zijn aan de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. Zij is nodig
 - a. In het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - b. Ter voorkoming van ernstige schade aan vooral gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - c. In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - d. Voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - e. Om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soorten te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

B.5 Soortbescherming - andere soorten

Naast de soorten die beschermd zijn op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn is op nationaal niveau een aanvullende lijst vastgesteld van diersoorten en plantensoorten die eveneens beschermd zijn op basis van de Wet Natuurbescherming.

De diersoorten en plantensoorten die onder dit beschermingsregime vallen, waren in de Flora- en faunawet ingedeeld onder zowel categorie 1, 2 als 3. Dat wil zeggen dat voor een aantal soorten het beschermingsregime aangescherpt is, terwijl het voor enkele soorten iets verlicht is. In de voorliggende rapportage zullen de betreffende soorten worden aangeduid als zijnde *beschermd*.

Het grootste verschil met de Flora- en faunawet is, dat een groot aandeel van de nu nog beschermde flora onder de Wet Natuurbescherming geen wettelijke bescherming meer geniet.

In analogie van het beschermingsregime voor soorten uit de Europese Habitatrichtlijn is het verboden om:

- De betreffende diersoorten opzettelijk te doden of te vangen;
- Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de betreffende diersoorten te beschadigen of te vernielen, of
- De betreffende plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De eerste twee punten zijn niet van toepassing op Bosmuis, Huisspitsmuis en Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen bevinden of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

In aanvulling op de ontheffingsgronden voor soorten uit de Habitatrichtlijn is Gedeputeerde staten voor de onder dit beschermingsregime vallende diersoorten en plantensoorten bevoegd om tevens op grond van onderstaande redenen ontheffing te verlenen:

- f. In het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- g. Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- h. Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- i. Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- j. In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- k. In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer
- l. In het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of,
- m. In het algemeen belang.

B.6 Bescherming houtopstanden

In afwijking met de Boswet is de uitzonderingscategorie voor Italiaanse populier, Linde, Paardenkastanje en Treurwilg komen te vervallen. Voor deze soorten dient op basis van de nieuwe wet ook melding te worden gemaakt bij het voornemen tot rooien. Houtopstanden die zijn bedoeld voor de productie voor biomassa en zijn aangeplant na 1 januari 2013 zijn in de nieuwe wet uitgezonderd van de meldingsplicht. Daarnaast is het onderscheid tussen Populieren, Wilgen en hun geknotte varianten komen te vervallen. In beide gevallen zijn de houtopstanden vrijgesteld van de meldingsplicht.

Gemeenten kunnen in hun bomenverordening of APV nadere regels stellen omtrent het behouden van boombeplantingen zoals ook in de Boswet mogelijk was. In afwijking met de Boswet heeft de gemeente (en de provincie) nu ook de bevoegdheid gekregen nadere regels te stellen omtrent het behoud van hoogstamfruit. Provincie en gemeente hebben hierdoor een beter handvat gekregen voor het in stand houden van boomgaarden die in het kader van subsidieregelingen voor natuur- en landschapsontwikkeling zijn aangeplant.